

Fakamamahi Faka'api & Famili

KOE POTUNGAUE POLISI 'A NIUSAUELE (NSW) 'OKU TU'U FEFEKA KI HONO MALU'I 'O KINAUTOLU 'OKU HOKO KIAI 'AE FAKAMAMAHI FAKA 'API & FAMILI PEA 'E PUKE HE'E KAU POLISI 'AE KAKAI 'OKU NAU FAI E FAKAMAMAHI FAKA'API & FAMILI.

Koe Fakamamahi Faka'api & Famili koe hia fakama ia pea 'oku ne keina 'ae ha'o'anga, malu'anga moe fiefia 'oha tokolahi 'oe ngaahi famili 'i NSW.

Koe ha 'ae Fakamamahi Faka'api & Famili?

Ko e hia fakamamahi Faka'api & Famili 'oku 'uhinga ia koha hia fakamamahi 'oku fakahoko 'eha taha kiha taha kehe 'aia koe tokotaha 'oku ne fai 'ae hia 'oku na pe na'ana nofo fakataha.

Koe Fakamamahi Faka'api & Famili 'oku kau ai 'ae ngaahi sipinga 'oe 'ulungaanga 'o fakakau ai 'ae: fakamalo'i fakasino pe ala ta'e taau, lea kovi'i moe ngaahi fakaongoongo kovi'i, fakamavahe'i fakasosiale, nounou fakapa'anga, fakaloto mamahi'i, ngaahi fakamanamana moe fakailifia , muimui'i moe ta'etukunoa'i. 'I he taimi lahi ko kinautolu 'oku hoko kiai 'ae Fakamamahi Faka'api & Famili koe kakai fefine, ka koe kau fai hia koe tangata. 'Oku 'ikai foki ke kau heni 'ae fakamamahi faka'api 'oku hoko ki he nofo'api fakasotoma pe koe ngaahi nofo'api kehe.

'Oku 'ikai fakangatangata pe ki he ta pe 'ohofi ta'efakalao. 'Oku kau ai 'ae manavahe moe fakailifia 'aia 'oku ongo'i 'e ha kakai tokolahi, tautautefito ki he kakai fefine moe fanau iiki, koe 'uhi pe koe ngaahi ngaue 'aha tokotoha ofi kia kinautolu.

'Oku 'ikai 'iai ha totonu ha'a taha kene fai 'ae ngaahi me'a ni kia koe. 'Oku 'ikai ha 'uhinga lelei ki he Fakamamahi Faka'api & Famili.

Koe tokotaha 'oku ne fai 'ae ngaue Fakamamahi Faka'api & Famili meimei koe:

- mali
- hoa pe hoa kuo mavae mo ia
- faka-suva
- memipa 'oe famili
- tauhi pe ko ha taha 'oku nofo fakataha 'iha 'api

Koe ha e me'a 'e malava ke fai?

Koe lao 'a Niusaele 'oku ne 'oange ki he polisi moe ngaahi fakamaau'anga 'ae mafai ke malu'i koe, ha taimi pe, 'aho pe po'uli. Kapau 'oku ke ongo'i manavahe pe hoha'a fekau'aki moe malu ho famili **telefoni ki he Tolu'i Noa (000)**.

'E lava ke puke he'e polisi mo faka'ilo ha taha 'oku ne fakamamahi'i pe fakamanamana'i koe, pe maumau'i ho'o koloa. Tenau lava ke fai ha tohi kole ma'au ki ha Tu'utu'uni Ta'ofi e Fakamamahi Faka'api (Apprehended Domestic Violence Order - ADVO) ke fakahaofi koe mei ha ngaahi fakamanamana moe/pe fakamamahi he kaha'u. 'Oku 'iai 'ae totonu 'ae Fanau mo kinautolu 'oku uesia 'i he Fakamamahi Faka'api & Famili ke nau nofo malu 'i honau ngaahi 'api.

Ko e ADVO koe tu'utu'uni ia ne fai 'ehe fakamaau'anga ke fakahaofi koe mei ha ngaahi kovi he kaha'u. Koe tu'utu'uni ko 'eni 'e lava 'o kau ai 'ae Tu'utu'uni Ta'e Fakakau (Exclusion Order) 'aia 'oku ne ta'ofi 'ae tokotaha fai hia ke foki ki 'api. Koe ADVO 'oku ne fakangatangata 'ae 'ulungaanga 'oe toko taha 'oku ke manavahe ai - koe tokotaha ko 'eni 'oku ui ia koe faka'iloa.

'Ahia 'e www.police.nsw.gov.au ki ha ngaahi fakamatala lahiange 'i he Fakamamahi Faka'api & Famili.

www.crimestoppers.com.au

Polisi, Tamate Afi, Me'alele
faka-Falemahaki
Tolu'i Noa (000)
'I ha me'a fakavavevave

Crime Stoppers
1800 333 000
Lipooti 'oe hia 'o 'ikai 'ilo'i koe

NSW Police Force
www.police.nsw.gov.au

Fakamamahi Faka'api & Famili

Ngaahi Tu'utu'uni Ta'ofi e Fakamamahi Faka'api Orders

Koe ha 'ae Tu'utu'uni Ta'ofi Fakamamahi (Apprehended Violence Order - AVO)?

Koe AVO koe tu'utu'uni ia ke fakahaofi koe mei he fakamamahi, fakamanamana moe fakakina. 'Oku ua 'ae fa'ahinga 'oe AVO, Apprehended Domestic Violence Orders (ADVO's) moe Apprehended Personal Violence Orders (APVO's).

Koe ADVO ko ha tu'utu'uni ne fa'u he'e fakamaau'anga ke fakahaofi koe mei he fakamamahi, fakamanamana moe fakakina mei ha mali, hoa faka-suva, hoa kuo mo mavae, memipa 'oe famili, tauhi pe koha taha 'oku mo nofo fakataha ha 'api. APVO's koe ngaahi tu'utu'uni ne fa'u he'e fakamaau'anga ke fakahaofi koe mei he fakamamahi, ngaahi fakamanamana moe fakakina mei ha taha 'oku 'ikai kemo nofo'api pe famili.

Koe pepa fakamatala ni 'oku ne fakamatala'i 'ae ADVO's pe.

Kapau 'oku ke ilifia 'e lava pe keke lipooti ho'o ngaahi tailiili mo tofanga he fakamamahi faka'api ki he polisi pea 'e fai he'e kau 'ofisa polisi ha'o kole ki ha ADVO ma'au. Kuo **PAU** ke kole 'ae Kau 'Ofisa Polisi ki ha ADVO kapau 'oku nau mahamahalo pe tui koha fakamamahi faka'api, hia ngaahi kovi'i 'oe fanau, pe hia muimui'i/fakahoha'asi 'aia kuo fai pe 'e hoko kia koe.

Koe ADVO 'oku ne fakangatangata'i 'ae 'ulungaanga 'oe tokotaha 'oku ke ilifia ai (ui ia koe faka'iloa) 'i hano fakakau ha ngaahi tu'utu'uni 'i he ADVO. Koe ngaahi

tu'utu'uni ni 'e lava ke:

- 'Oua na'a 'ohofi 'o taa'i, fakakina'i, fakamanamana'i, muimui'i pe fakailifia'i koe
- 'Oua na'a hu noa, takai holo pe 'alu ki ha ngaahi feitu'u 'oku ke nofo pe ngaue ai,
- 'Oua na'a fetu'utaki hangatonu atu kiate koe pe fakafou atu 'i ha tokotaha kehe.

'E fakakau mai moha ngaahi tu'utu'uni kehe kapau 'e fiema'u. Koe Fakamaau'anga moe Kau Polisi Niusaele 'oku nau tauhi 'ae lekooti 'oe ADVO ne fa'u he'e Fakamaau'anga moe ngaahi tu'utu'uni kuo hilifaki kiai.

'Oku mahu'inga ke tauhi ha tatau 'a ho'o ADVO 'ia koe he taimi kotoa. Kapau he'ikai talangofua 'ae faka'iloa ki he ngaahi tu'utu'uni 'i he ADVO, 'oku ui ia koe maumau'i e tu'utu'uni. Telefoni leva ki he polisi kapau 'oku maumau'i he'e faka'iloa ha taha 'oe ngaahi tu'utu'uni 'oe ADVO. 'E fakatotolo'i leva he'e polisi 'ae maumau kuo fai pea faka'iloa 'ae faka'iloa 'aki 'ene maumau'i 'ae ADVO 'okapau 'oku 'iai ha fakamo'oni fe'unga.

Koe fakamaau'anga pe tene lava 'o liliu 'ae ADVO's. Fakapapau'i koe ngaahi tu'utu'uni 'oe ADVO 'oku taau moho'o ngaahi fiema'u. Ko koe pe koe polisi 'e lava ke tohi kole ki he fakamaau'anga ke liliu pe tamate'i e ngaahi fekau pe fakaloloa e ADVO kimu'a he 'aho 'oku 'osi ai 'ene 'aonga, kapau 'oku ke kei ilifia he faka'iloa.

Malu'i Fakavavevave

Koe ADVO 'ahi'ahi (pe fakataimi) 'e lava 'o fai kiai ha tohi kole kapau teke fiema'u ha malu'i fakavavevave. 'E lava he'e polisi ke fai ha tohi kole ki ha ADVO fakataimi ki hano malu'i koe he taimi pe koia 'o fakafou 'i ha Fakamaau kuo fakangofua 'o houa 24 he 'aho. 'Oku hanga he'e ADVO 'o fakangatangata 'ae 'ulungaanga 'oha taha ke lava ke malu'i koe 'iha taimi nounou, kae 'oua leva kuo fai e hopo.

www.crimestoppers.com.au

Polisi, Tamate Afi, Me'alele
faka-Falemahaki
Tolu'i Noa (000)
'I ha me'a fakavavevave

Crime Stoppers
1800 333 000
Lipooti 'oe hia 'o 'ikai 'ilo'i koe

NSW Police Force
www.police.nsw.gov.au

Fakamamahi Faka'api & Famili

'Oku malava ke 'iai ha lekooti faihia 'oe kau faka'iloa mei he ADVO ?

'Ikai. Koe ADVO 'oku 'ikai ma'u ai ha lekooti faihia 'oe faka'iloa. Koe ADVO 'oku lekooti 'i he sisitemi komipiuta 'ae polisi mo hono 'aho 'oku ta'e'aonga ai. Ko ha faka'iloa 'oku ne maumau'i 'ae ADVO pea 'e halaia ia 'i he hia koia 'i he fakamaau'anga pea lava ke 'iai hano lekooti faihia.

'Oku fiema'u keke 'alu 'o hopo?

'Io. 'Oku fiema'u keke 'alu 'o hopo ke lava ha'a Fakamaau 'o fakakaukau'i pe 'e fa'u 'ae ADVO.

'E lava ke fakaha ki he faka'iloa 'oku 'iai 'ae ADVO kuo fai 'e tohi kole kiai?

'Io. 'I ha ngaahi tu'unga 'e ni'ihi 'e fiema'u 'ae polisi ke fetu'utaki ki he faka'iloa ke fai ha ngaahi faka'eke'eke makehe. 'I he hili hono fakahoko e tohi kole 'ae polisi, 'e 'iai e tohi hopo 'e tukuatu mei fakamaau'anga 'o fakahinohino e faka'iloa ke 'alu ki he fakamaau'anga 'iha 'aho makehe 'o fai ha'ane tali ki he launga kuo fai. 'E 'oatu he'e polisi 'ae tohi hopo fakataha moe tatau 'oe launga kuo fai ki he faka'iloa.

'E hanga he'e ADVO 'o malu'i 'eku fanau?

'Oku uesia e fanau he'e Fakamamahi Faka'api & Famili pea oku tonu ke malu'i kinautolu. Ko ho'o fanau 'e lava ke fakakau 'i ho'o ADVO pe ko ha tohi kole makehe 'e fa'u ki ho'o fanau.

Ko ha 'ofisa polisi koia pe 'ae tokotaha 'e lava ke tohi kole ki ha Tu'utu'uni Ta'ofi Fakamamahi ma ha'a

tamasi'i 'oku si'i hifo hono ta'u motu'a he 16. Ko ha taha 'oku lahi hake hono ta'u motu'a he 16 'e lava kene fai pe 'eia ha tohi kole ki ha Tu'utu'uni Ta'ofi Fakamamahi ma'ana.

'Oku lava he'e ADVO 'o fakaha 'oku 'ikai totonu ke ofi 'ae faka'iloa ki he fanau. Kaekehe, kapau 'oku 'iai ha tu'utu'uni mei he Lao Tauhi Fanau Fakafamili pe koha fekau kuo 'osi fokotu'u kene fakangofua 'ae faka'iloa ke fetu'utaki moe fanau, 'e lava eni kene kaniseli 'ae ngaahi tu'utu'uni 'oha ADVO.

Kapau 'oku 'iai ha Tu'utu'uni Lao Fakafamili (Family Law Order) 'oku ne 'oange ha ngofua ki he faka'iloa ke sio ki he fanau pea 'oku ke tui 'oku 'ikai kenau hao, 'oku fiema'u keke sio ki ha loea pe te ke fetu'utaki ki he Fakamaau'anga Lao Fakafamili (Family Law Court) ki ha fale'i.

Ko ho 'aho Hopo

Koe 'aho ko ee teke 'alu ai ki he falehopo 'oku 'asi ia he tohi kole ki he ADVO. Mahalo na'a 'iai ha'o ngaahi fehu'i fekau'aki moe me'a 'e hoko 'i he fakamaau'anga moe ngaahi me'a keke fai. 'I he fiema'u tokoni, fetu'utaki ki he 'Ofisa Fale'i Fakamamahi Faka'api (Domestic Violence Liaison Officer) 'i ho'o 'api polisi 'ofi taha kia koe 'aia 'e lava ke tokoni mo tatakai koe ki he ngaahi sevesi kehe.

'I ha'o fiema'u fakamatala teke lava pe 'o fetu'utaki ki he Fakamaau'anga Fakakolo, 'aia teke 'alu kiai. Koe lahi 'oe ngaahi fakamaau'anga fakakolo 'oku nau ma'u 'ae sevesi Tokoni fekau'aki moe Fakamamahi Faka'api 'i he Fakamaau'anga 'aia tene 'oatu kia koe 'ae ngaahi fakamatala.

www.crimestoppers.com.au

Polisi, Tamate Afi, Me'alele
faka-Falemahaki
Tolu'i Noa (000)
'I ha me'a fakavavevave

Crime Stoppers
1800 333 000
Lipooti 'oe hia 'o 'ikai 'ilo'i koe

NSW Police Force
www.police.nsw.gov.au

Fakamamahi Faka'api & Famili

'E fefe ha'o lipooti 'ae Fakamamahi Faka'api & Famili?

Kapau 'oku ofi atu ha faingata'a kia koe, telefoni ki he Tolu'i Noa (000) 'ihe taimi 'oku ke telefoni ai ki he Tolu'i Noa (000), 'e fehu'i atu 'ehe tauhi telefoni pe koe ha 'ae sevesi 'oku ke fiema'u, talaange koe 'Police', 'ihe taimi kuo fakahoko ai koe, nofo ma'u he telefoni pea 'oange 'ae fakamatala lahi taha teke ala ma'u ki he tauhi telefoni. Kapau 'oku ke telefoni mei ha telefoni laine, pea 'oku ke fiema'u keke mavahe ko e 'uhi ko ha ngaahi 'uhinga ke fakahaofi ai koe, 'oua na'ake tamate'i 'ae telefoni.

'I ha feitu'u 'oku 'ikai ke 'iai ha faingata'a 'oku mei hoko, pea 'oku ke loto ke kumi tokoni pe fale'i, fetu'utaki ki ho'o 'api polisi fakakolo. Kapau 'oku 'ikai keke loto keke fetu'utaki ki he kau polisi 'i he 'uluaki faingata'a kuo hoko, telefoni ki he laine 'ae DoCS Fakamamahi Faka'api (DoCS Domestic Violence Line), houa 24 he 'aho, 'aho 7 he uike 'i he 1800 656 463.

'Oku mahu'inga 'i he taimi 'oku ke lea ai ki he polisi keke fakahoko kia kinautolu 'ae me'a na'e hoko pea ke fakamatala ha ngaahi me'a 'oku ke ilifia kiai. Tala ki he polisi kapau 'oku ke fakakaukau koe tokotaha faihia 'oku ne ma'u pea lava kene ma'u ha me'afana pe koha ngaahi me'atau kehe.

Kapau na'ake sio tonu pe 'oku ke ma'u ha fakamatala fekau'aki mo ha Fakamamahi Faka'api & Famili na'e hoko, telefoni ki he Tolu'i Noa (000) 'iha me'a fakavavevave. Ki he ngaahi me'a 'oku 'ikai ke Fakavavevave, fetu'utaki ki ho'o polisi fakakolo pe Crime Stoppers 'ihe 1800 333 000. Koe Crime Stoppers ko ha sevesi houa 'e 24 'aia 'oku ne fakangofua koe keke lipooti 'ae faihia 'o 'ikai 'ilo ha taha kia koe.

Ngaahi Sevesi Poupou

Koe Potungae Polisi 'a Niusauele 'oku laka hake he toko 100 'enau kau 'Ofisa Fehokotaki Fakamamahi Faka'api (Domestic Violence Liaison Officers - DVLO),

'aia ko e kau mataotao 'i he ngaue moe ngaahi palopalema Fakamamahi Faka'api moe Famili.

'E lava 'ehe kau 'Ofisa Fehokotaki Fakamamahi Faka'api 'o:

- Fakapapau'i 'oku ke ma'u 'ae fakamatala totonu fekau'aki moe me'a fakalao 'o kau ki he ADVOs
- Fakamatala ho'o ngaahi totonu pea tali ho'o ngaahi fehu'i
- Kaunga 'alu mo koe ki ho'o hopo
- Fakahoko koe ki he ngaahi sevesi mataotao fakakolo 'i ha'o fiema'u

Ngaahi Fetu'utaki houa 24, 'aho 7 he uike

DoCS Domestic Violence Line laine 'ae DoCS Fakamamahi Faka'api

- Telefoni 1800 656 463 (ta'e totongi)
- TTY 1800 671 442*
- www.community.nsw.gov.au

Victims Support Line Laine Poupou ma'ae kau Mamahi

- Sydney metro (02) 9374 3000
- Telefoni NSW 1800 633 063 (ta'e totongi)
- TTY 9374 3175*
- www.lawlink.nsw.gov.au

NSW Rape Crisis Centre Senita 'a NSW ma'a nautolu ne Tohotoho'i

- Telefoni 1800 424 017
- www.nswrapecrisis.com.au

Women's Health Centres Ngaahi Senita Mo'ui 'A Fafine

- www.whnsw.asn.au

DoCS Helpline Lainetokoni 'ae DoCS

- Telefoni 132 111
- TTY 1800 212 936*

Law Access NSW

- (9 pongipongi - 5 efiati Monite kihe Falaite)
- Telefoni 1300 888 529
- www.lawaccess.nsw.gov.au

*TTY (ma'ae kau telefoni 'oku 'ikai lelei 'enau fanongo).

www.crimestoppers.com.au

Polisi, Tamate Afi, Me'alele
faka-Falemahaki
Tolu'i Noa (000)

'I ha me'a fakavavevave

Crime Stoppers

1800 333 000

Lipooti 'oe hia 'o 'ikai 'ilo'i koe

NSW Police Force
www.police.nsw.gov.au